

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

AZ OSZTHATÓSÁG FOGALMA

DEFINÍCIÓ:

Az a, b természetes számok esetén az a számot b osztójának nevezzük, ha létezik olyan q természetes szám, hogy fennáll az $aq = b$ egyenlőség. Ekkor azt mondjuk: „ b osztható a -val”. Ennek rövid jelölése $a \mid b$ (Olvasd: „ a osztója b -nek” vagy „ b osztható a -val”).)

Például: $12 = 3 \cdot 4$ alapján $3 \mid 12$ vagy 12 osztható 3 -mal és $4 \mid 12$ vagy 12 osztható 4 -gyel.

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

AZ OSZTHATÓSÁG TULAJDONSÁGAI

- ▶ $a \mid a$, azaz bármely természetes szám osztható önmagával.
- ▶ $1 \mid a$, azaz bármely természetes szám osztható 1-gyel.

- Tetszőleges a természetes szám nem valódi osztói 1 és a , a többi osztóját valódi osztónak nevezzük.
- Azokat a számokat, melyeknek csak 2 osztójuk van (1 és önmaguk) **prímszámoknak**, amelyeknek viszont 2-nél több osztójuk van, **összetett számoknak** nevezzük.

Pl. Az 5 prímszám, mivel csak 1-gyel és 5-tel osztható.

A 12 összetett szám, mivel osztható 1-gyel, 2-vel, 3-mal, 4-gyel, 6-tal és önmagával, tehát kettőnél több osztója van.

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

AZ ELSŐ SZÁZAS PRÍMSZÁMAI

~~91~~	~~92~~	~~93~~	~~94~~	~~95~~	~~96~~	97	~~98~~	~~99~~	~~100~~
~~81~~	~~82~~	83	~~84~~	~~85~~	~~86~~	~~87~~	~~88~~	89	~~90~~
71	~~72~~	73	~~74~~	~~75~~	~~76~~	~~77~~	~~78~~	79	~~80~~
61	~~62~~	~~63~~	~~64~~	~~65~~	~~66~~	67	~~68~~	~~69~~	~~70~~
~~51~~	~~52~~	53	~~54~~	~~55~~	~~56~~	~~57~~	~~58~~	59	~~60~~
41	~~42~~	43	~~44~~	~~45~~	~~46~~	47	~~48~~	~~49~~	~~50~~
31	~~32~~	~~33~~	~~34~~	~~35~~	~~36~~	37	~~38~~	~~39~~	~~40~~
~~21~~	~~22~~	23	~~24~~	~~25~~	~~26~~	~~27~~	~~28~~	29	~~30~~
11	~~12~~	13	~~14~~	~~15~~	~~16~~	17	~~18~~	19	~~20~~
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Eratoszthenész
szitája

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

AZ OSZTHATÓSÁG TULAJDONSÁGAI

► *Ha $a \mid b$ és $b \mid c$, akkor $a \mid c$.*

Bizonyítás:

A definícióból következik, ha $a \mid b$, akkor van olyan q természetes szám, amelyre $b = aq$, ezért fennáll: $aq \mid c$.

Ez azt jelenti, hogy van olyan q' természetes szám, amelyre $c = (aq)q' = a(qq')$. A qq' természetes szám, ezért valóban $a \mid c$.

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

AZ OSZTHATÓSÁG TULAJDONSÁGAI

- ▶ *Ha $a \mid b$ és $a \mid c$, akkor $a \mid b + c$, azaz ha egy szám külön-külön osztója két számnak, akkor az összegüknek is osztója. (Ez a különbségre is érvényes)*

Bizonyítás:

Ha $a \mid b$, akkor $b = aq$ ($q \in \mathbb{N}$) és ha $a \mid c$, akkor $c = aq'$ ($q' \in \mathbb{N}$).

Összegük: $b + c = aq + aq' = a(q + q')$. Mivel $q + q' \in \mathbb{N}$, ezért $a \mid b + c$.

Például: $13 \mid 143$ és $13 \mid 403$, akkor $13 \mid 143 + 403$, azaz $13 \mid 546$.

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

AZ OSZTHATÓSÁG TULAJDONSÁGAI

- ▶ *Ha $a \mid b$, akkor $a \mid bd$, azaz ha egy a szám egy b számnak osztója, akkor a b szám többszörösének is osztója.*

Ez általánosabban: ha $a \mid b$ és $c \mid d$, akkor $ac \mid bd$.

Bizonyítás:

Ugyanis, ha $a \mid b$, akkor $b = aq$ ($q \in \mathbb{N}$), és ha $c \mid d$, akkor $d = cq'$ ($q' \in \mathbb{N}$).

Szorzatuk $bd = aqcq' = acqq'$. Mivel qq' természetes szám, valóban $ac \mid bd$.

Pl. $17 \mid 51$ és $11 \mid 99$ -ből következik $17 \cdot 11 \mid 51 \cdot 99$, azaz $187 \mid 5049$.

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

AZ OSZTHATÓSÁG TULAJDONSÁGAI

- ▶ *Ha a osztója b -nek, akkor a összes osztója is osztója b -nek.*

Pl. $12 \mid 36$, akkor $2 \mid 36$, $3 \mid 36$, $4 \mid 36$, $6 \mid 36$.

- ▶ *Ha $a \mid c$ és $b \mid c$ valamint a és b relatív prímszámok, akkor $a \cdot b \mid c$.*

Ebből ered a 6-tal való oszthatóság, miszerint egy szám akkor osztható 6-tal, ha osztható 2-vel és 3-mal.

- ▶ *Ha $a \mid b$ és $b \mid a$, akkor $a = b$.*

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

- Egy szám osztható **2-vel**, ha utolsó jegye osztható kettővel, azaz 0, 2, 4, 6, vagy 8-ra végződik. A kettővel osztható természetes számokat páros($2n$), a többi páratlan($2n+1$) számoknak nevezzük.
- Egy szám osztható **5-tel**, ha utolsó jegye osztható öttel, azaz ha 0-ra vagy 5-re végződik.
- Egy szám osztható **10-zel**, ha 0-ra végződik.

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

- Egy szám osztható **4-gyel**, ha utolsó két számjegyével alkotott szám osztható 4-gyel.
- Egy szám osztható **25-tel**, ha utolsó két számjegyével alkotott szám osztható 25-tel, azaz ha 00-ra, 25-re, 50-re, vagy 75-re végződik.
- Egy szám osztható **8-cal**, ha utolsó három számjegyével alkotott szám osztható 8-cal.

OSZTHATÓSÁGI SZABÁLYOK

- Egy szám osztható **3-mal**, ha számjegyeinek összege osztható 3-mal.

Például $3 \mid 861$ -nek, mert $8+6+1=15$, ami osztható 3-mal.
Valóban $861=3 \cdot 287$.

- Egy szám osztható **9-cel**, ha számjegyeinek összege osztható 9-cel.

Például: $9 \mid 1674$, hiszen $1+6+7+4=18$, ami osztható 9-cel.
Valóban $1674=9 \cdot 186$.

Feladatok:

1. *Igazoljuk, hogy*
a) $6 \mid 264$ b) $12 \mid 156$ c) $15 \mid 990$
2. *Melyik az a legkisebb háromjegyű szám, amelyik osztható 12-vel?*
3. *Bizonyítsuk be, hogy három egymást követő természetes szám összege osztható 3-mal, szorzata pedig osztható 6-tal!*
4. *Igazoljuk, hogy ha n páratlan szám, akkor $n^2 - 1$ osztható 8-cal.*

Házi feladat:

1. Melyik az a

- a) legnagyobb kétjegyű szám, amelyik osztható 3-mal, de 9-cel nem?*
- b) legnagyobb háromjegyű szám, amelyik osztható 6-tal?*
- c) legkisebb háromjegyű szám, amelyik osztható 9-cel?*
- d) legkisebb háromjegyű szám, amelyik osztható 9-cel és 25-tel is?*

Köszönöm a figyelmet!